

ISSN 2224-025X

НАУКОВІ З АПИСКИ

Державного
природознавчого
музею

Випуск 38 / 2022

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 38

Львів 2022

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2022. – Вип. 38. – 284 с.

До 38-го випуску періодичного видання «Наукові записки Державного природознавчого музею» увійшли статті та короткі повідомлення з музеології, екології, зоології, а також інформація про діяльність музею у 2021 році.

Для екологів, біологів, зоологів, працівників музеїв природничого профілю, заповідників, національних природних парків і інших природоохоронних установ і організацій.

Proceedings of the State Natural History Museum. – Lviv, 2022. – Issue 38. – 284 p.

The 38th issue of the periodical «Scientific Notes of the State Museum of Natural History» includes articles and short reports on museology, ecology, zoology, as well as information about the museum's performance in 2021.

For ecologists, biologists, zoologists, employees of museums of natural profile, reserves, national nature parks and other environmental institutions and organizations.

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2022.38>

ISSN 2224-025X

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Заступник головного редактора

Відповідальний секретар

Технічний редактор

Капрусь І. Я. д-р біол. наук, проф.

Климишин О. С. д-р біол. наук, с.н.с.

Орлов О. Л. канд. біол. наук

Гураль Р. І. канд. біол. наук

Бокотей А. А. д-р біол. наук, с.н.с.; Войчишин В. К. канд. біол. наук, с.н.с.; Годунько Р. Й. канд. біол. наук, с.н.с.; Гураль-Сверлова Н. В. канд. біол. наук, с.н.с.; Дзюбенко Н. В. канд. біол. наук; Радченко О. Г. д-р біол. наук, проф.; Різун В. Б. канд. біол. наук, с.н.с.; Середюк Г. В. канд. біол. наук; Сусуловський А. С. канд. біол. наук, с.н.с.; Третяк П. Р. д-р біол. наук, проф.; Фальтинович В. д-р біол. наук, проф. (Польща); Царик Й. В. д-р біол. наук, проф.; Чернобай Ю. М. д-р біол. наук, проф.; Шрубович Ю. Ю. канд. біол. наук; Яницький Т. П. канд. біол. наук

EDITORIAL BOARD

Kaprus I. Y. (*Editor-in-Chief*), Klymyshyn O. S. (*Associate Editor*), Orlov O. L. (*Managing Editor*), Gural R. I. (*Technical Editor*), Bokotey A. A., Voichyshyn V. K., Godunko R. J., Gural-Sverlova N. V., Dzubenko N. V., Radchenko O. G., Rizun V. B., Serediuk H. V., Susulovsky A. S., Tretjak P. R., Faltynowicz W., Tsaryk J. V., Chernobay Y. M., Shrubovych J. J., Yanitsky T. P.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного природознавчого музею

ISSN 2224-025X

© Наукові записки ДПМ, 2022

Короткі повідомлення

УДК 581.9. 595.7

Баранчук Г.І., Шимків Н.Я.

НОВІ ЗНАХІДКИ ФЛОРИ І ФАУНИ НА ТЕРИТОРІЇ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «МЕДОБОРИ»

Природний заповідник "Медобори" розташований у найкраще збереженій частині Товтрового пасма. Значна його площа вкрита лісами природного походження та зовсім малу частину займають чагарникові, лучні та степові ценози, умови яких сприяють формуванню багатого та специфічного біорізноманіття рослинного та тваринного світу. Раритетність кожної заповідної території визначається тим складом рідкісних видів фауни і флори, які можна зустріти в її біоценозах (Загороднюк, 1999). Внаслідок багаторічних досліджень на території заповідника виявлено велику кількість видів занесених до Червоної книги України. Загалом встановлено 41 вид рослин та 85 тварин, з яких група безхребетних є найчисельнішою та нараховує 30 видів (Літопис природи, 2021).

Влітку 2022 р. цілеспрямовано місцями дослідження було обрано і обстежено лучні ділянки долини р. Збруч з метою виявлення і підтвердження двох видів флори і фауни, що занесені до Червоної книги України, а саме: *Echinops exaltatus* Schrader та *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld, оскільки в попередні роки опубліковані нові знахідки цих видів саме в таких ценозах (рисунк).

Рис. *Echinops exaltatus* Schrader з *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld.

Цікавим є той факт, що *E. exaltatus* з родини Asteraceae, є кормовою рослиною для *U. dzieduszyckii*. з родини Tephritidae. *Echinops exaltatus* європейсько-середземноморський вид, місця зростання якого приурочені до узлісь та відкритих ділянок верхніх терас річок. В Україні відомо лише декілька розсіяних локалітетів (Червона книга України. Рослинний світ 2009).

Urophora dzieduszyckii середніх розмірів (4-7 мм) блискучо-чорна мушка з чорними вусиками та щупиками; щиток жовтий; крило чорне до основи, з 4 частково злитими при передньому краї косими чорними перев'язами (Червона книга України. Тваринний світ, 2009). Названо на честь мецената науки, фундатора Львівського природничого музею графа Володимира Дідушицького (Корнєєв, Вікірчак, Бачиньски, Корнєєв, 2016). Наприкінці травня 1866 р. А. Вежейський почав досліджувати фауну подністрівської Галичини. Головна мета – збирання двокрилих та

перетинчастокрилих комах. Під час дослідження було виявлено *U. dzieduszyckii*. Усі зібрані екземплярами Вежейським передані до Відня (Кит, 2016). Слід відзначити, що один із них зберігається сьогодні у колекції Державного природознавчого музею НАН України у Львові. 150 років поспіль у Європі не було жодної знахідки комах цього виду. Лише 2016 р. *U. dzieduszyckii* на заплавної ділянці р. Джури зафіксував начальник наукового відділу НПП "Дністровський каньйон" О.К. Вікирчак (Корнєєв, Вікирчак, Бачинський, Корнєєв, 2016). Наступна знахідка комах спостерігалася у 2019 році на заплаві р. Збруч поблизу с. Гуштинка Тернопільської обл. (Корнєєв, Вікирчак, Бабицький, Корнєєв 2019). Цей локалітет територіально найближчий до природного заповідника "Медобори". Опісля було ще декілька знахідок в Чернівецькій (Сторожинецький р-н) та Тернопільській обл. (Борщівський і Заліщицький р-ни).

На території природного заповідника "Медобори" виявлено два локалітети із зростанням *E. exaltatus*, що приурочені до відкритих лучних ділянок заплави р. Збруч, які знаходяться у Городницькому природоохоронному науково-дослідному відділенні в окол. с. Личківці. Це ценози, де загальне проективне вкриття травостою становить 90-100%. Домінуючими видами є: *Bromopsis inermis* (Leys.) Holub, *Chaerophyllum aromaticum* L., *Geranium pratense* L., *Poa pratensis* L.; з меншим відсотком трапляються *Equisetum arvense* L., *Stenactis annua* (L.) Nees, *Galium album* L., *Galium rivale* (Sibth. et Smith) Griseb., *Veronica chamaedrys* L., *Achillea submillefolium* Klok. et Krytzka та *Sonchus oleraceus* L.; одинично – *Inula helenium* L., *Lysimachia nummularia* L., *Rumex confertus* Willd., *Angelica sylvestris* L. Наприкінці червня у першому локалітеті зафіксована лише одна куртина *Echinops exaltatus*, що займала площу 1 м² і мала 5 генеративних пагонів, на одному з яких спостерігалася 1 особина *U. dzieduszyckii*. У другому місцезростанні тижнем пізніше виявлено 8 куртин, загальною площею близько 1500 м², де зростало 43 генеративні пагони, на яких було всього 13 мух. З проведених досліджень припускаємо, що цей вид мух живе на рослині короткий період часу, до початку її цвітіння.

Загороднюк І. 1999. Рідкісні види тварин. *Розбудова екомережі України*. Київ.

Літопис природи. Природний заповідник "Медобори". 2021. Кн. 29. Гримайлів. С. 270–294.

Кит Василь. 2016. Муха Дідушицького [online] Доступне: <https://twahundreta200.wordpress.com/2016/08/06/> [Дата звернення 16 серпня 2022 року]

Корнєєв С. В., Вікирчак О. К., Бачинський А. І. і Корнєєв В. О. 2016. Огляд мух-осетниць (Tephritidae) (Insecta: Diptera) Тернопільського Поділля. *Українська ентомофауністика*. 7(4). С. 45–53.

Корнєєв В.А., Вікирчак О.К., Бабицький А.І. та Корнєєв С.В. 2019. Нові знахідки *Urophora dzieduszyckii* (Diptera: Tephritidae) та оцінка чисельності та природоохоронного статусу виду. *Українська ентомофауністика*. 10(1). С. 1–6.

Червона книга України. Рослинний світ [за ред. Я.П. Дідуха]. 2009. Київ : Глобалконсалтинг. 900 с.

Червона книга України. Тваринний світ // [за ред. І.А. Акімова]. 2009. Київ : Глобалконсалтинг. 600 с.

Природний заповідник "Медобори", смт. Гримайлів, Чортківський р-н, Тернопільська обл.
e-mail: nataliashumkiv@ukr.net

ЗМІСТ

CONTENTS

Музеологія * Museology	Стор.
Гураль Р. І., Гураль-Сверлова Н. В. Малакологічна колекція І.Т. Бакуменка, передана до Державного природознавчого музею НАН України	3
I.T. Bakumenko's malacological collection passed to the State Museum of Natural History of NAS of Ukraine	
Екологія * Ecology	
Савчак О. Р., Капрусь І. Я. Едифікаторна роль ліщини в формуванні таксоцену колембол у субконтинентальних дубово-грабових лісах Вігерського парку народного (Польща)	11
The edificator role of hazel in the formation of the Collembola taxocene of subcontinental oak-hornbeam forests of the Wigierski National Park (Poland)	
Кузярін О. Т., Любинець І. П., Хомин І. Г. Фітоценотичні умови та структура місцевої популяції <i>Betula humilis</i> Schrank в околицях с. Жорниська (Українське Розточчя)	19
Phytocenotic conditions and structure of the local population for <i>Betula humilis</i> Schrank near Zhornyska village (Ukrainian Roztochchia)	
Кияк В. Г. Динаміка популяцій <i>Senecio carpathicus</i> Herbich у Чорногорі (Українські Карпати)	31
Population dynamics of <i>Senecio carpathicus</i> Herbich in the Chornohora (Ukrainian Carpathians)	
Білонога В. М. Особливості поширення і відновлення <i>Pinus cembra</i> L. у Чорногірському масиві Українських Карпат	43
Characteristics of spread and restoration of <i>Pinus cembra</i> L. in the Chornohora massif of the Ukrainian Carpathians	
Омельчук О. С., Орлов О. Л., Рагуліна М. Є. Оселищне різноманіття РЛП «Стільське горбогір'я»	53
Habitat's diversity of «Stil'ske horbogirya» RLP	
Пасайлюк М. В. Історія досліджень грибів та грибоподібних організмів на території НПП «Гуцульщина» та роль in situ, ex situ, re situ методів у збереженні їх різноманіття	63
The history of research of fungi and fungi-like organisms on the territory of the «Hutsulshchyna» NNP and the role of security, protection and the environmental measures by in situ, ex situ, re situ in conserving their diversity	
Баишта А.-Т. В. Локалізація місць гібернації та зимова активність вечірниць рудої <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) в урбанізованому середовищі (м. Львів) ...	73
Localization of hibernation sites and winter activity of <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) in urban environment (Lviv)	

Гураль-Сверлова Н. В., Гураль Р. І. Фенотипічні маркери та історія інтродукції садової черепахи <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) на заході України	83
• Phenotypic markers and history of the introduction of white-lipped snail <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) in western regions of Ukraine	
Бриндзя І. В., Скробач Т. Б. Якість криничної води Дрогобицької територіальної громади	95
• Well water quality in Drohobych territorial community	
Скробач Т. Б., Бриндзя І. В., Микитчин О. І. Про доцільність зміни меж ландшафтного заказника місцевого значення «Бориславський»	102
• Feasibility of changing the area of the «Boryslavsky» local landscape reserve	
Горбняк-Юліна Л. Т., Сарахман І. С. Колірні варіації квіток <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. на території НПП «Подільські Товтри»	115
• Color variations of <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill flowers on the territories of the «Podilski Tovtry» NNP	
Зоологія * Zoology	
Гірна А. Я. Доповнення до фауни павуків НПП «Дністровський каньйон» та його околиць	125
• A contribution to the spider fauna of the «Dnister Canyon» NNP and its environs	
Микитчак Т. І. Фауна гіллястовусих (Cladocera) і веслоногих (Copepoda: Cyclopoida, Calanoida) ракоподібних гірської частини басейну р. Стрий (Українські Карпати)	137
• Cladocera and Copepoda (Cyclopoida, Calanoida) of the mountain part of the Stryi river basin (Ukrainian Carpathians)	
Геряк Ю. М., Марискевич О. Г., Яворський І. Є. Раритетна компонента фауни безхребетних НПП «Бойківщина»	145
• A rare component of the invertebrate fauna of the «Boykivshchyna» NNP	
Середюк Г. В., Чумак В. О., Капелюх Я. І., Різун В. Б., Чумак М. В., Капустинський А. І., Шимків Н. Я. Сітчастокрилі (Insecta, Neuroptera) ПЗ «Медобори»	159
• Net-winged (Insects, Neuroptera) of «Medobory» Nature Reserve	
Середюк Г. В., Коваль Н. П., Чумак В. О., Чумак М. В. Угруповання сітчастокрилих (Neuroptera) північно-західної частини Полонинського хребта в межах Ужанського НПП	171
• Grouping of the net-winged insects (Neuroptera) of the north-western part of the Polony Range within the «Uzhanskyi» NNP	

Глотов С. В. Огляд роду <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) України	183
A review of the genus <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) of Ukraine	
Глотов С. В., Терехова В. В. Знахідки жуків-стафілінід (Coleoptera: Staphylinidae) у східних регіонах України	189
Findings of rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) in the eastern regions of Ukraine	
Ліщук А. В. Список мух-повисюх (Diptera, Syrphidae) НПП «Подільські Товтри» ...	193
Checklist of hover flies (Diptera, Syrphidae) «Podilski Tovtry» NNP	
Заморока А. М. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фавни України та деяких екзотів. Частина I: підродини куцовусові (Spondylidinae) та фрузеві (Prioninae)	205
Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part I: subfamilies Spondylidinae and Prioninae	
Заморока А. М., Михайлюк-Заморока О.В. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фавни України та деяких екзотів. Частина II: підродина козакові (Cerambycinae)	219
Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part II: subfamily Cerambycinae	
Голіней Г. М., Прокоп'як М. З., Пшеничняк О. В. Сучасний стан родини Nymphalidae (Insecta, Lepidoptera) в західних областях України	231
Current status of the Nymphalidae family (Insecta, Lepidoptera) in western regions of Ukraine	
Гуштан К. В., Гуштан Г. Г. Апробація вебресурсу «Біорізноманіття України» на прикладі бабок (Insecta: Odonata) Українських Карпат	237
The approbation of web resource «Biodiversity of Ukraine» on example of dragonflies (Insecta: Odonata) of Ukrainian Carpathians	
Канарський Ю. В., Панін Р. Ю. Нові знахідки рідкісних видів жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) на заході України	245
New finds of rare ground beetle species (Coleoptera, Carabidae) in western regions of Ukraine	

Короткі повідомлення * The brief messages

Баранчук Г. І., Шимків Н. Я. Нові знахідки флори і фауни на території природного заповідника «Медобори»	255
• New finds of flora and fauna on the territory of the «Medobory» nature reserve	
Данилюк К. М., Демчишин Н. Б., Марискевич О. Г. <i>Convallaria majalis</i> L. у НПП «Бойківщина» (Українські Карпати)	257
• <i>Convallaria majalis</i> L. in «Boikivshchyna» NPP (Ukrainian Carpathians)	

Ювілейні дати * Anniversaries

Чернобай Ю. М. Парадигми і реперні поняття інтразонального лісознавства (до 120-річчя з дня народження професора О. Л. Бельгарда)	261
--	-----

Хроніка * Current issues

Середюк Г. В. Про діяльність Державного природознавчого музею НАН України у 2021 році	271
Дзюбенко Н. В., Савицька А. Г. 26-та Генеральна конференція ICOM 2022 «Сила музеїв» (Чеська Республіка, Прага)	273

Правила для авторів * Rules for authors

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 38

PROCEEDINGS OF THE STATE NATURAL HISTORY MUSEUM

Issue 38

Українською та англійською мовами

Головний редактор І. Я. Капрусь

Комп'ютерний дизайн і верстка О. С. Климишин, Т. М. Щербаченко

Адреса редакції:
79008 Львів, вул. Театральна, 18
Державний природознавчий музей НАН України
телефон / факс: (032) 235-69-17
e-mail: editorship@smnh.org
<http://science.smnh.org>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 22,5. Наклад 100 прим.

Виготовлення оригінал-макета здійснено в Лабораторії природничої музеології
Державного природознавчого музею НАН України.
Друк ТзОВ «Простір М». 79000 Львів, вул. Чайковського, 8.